

RISE klimatdatabas för livsmedel – för en hållbar konsumtion

RISE klimatdatabas för livsmedel används av många aktörer i samhället idag, såväl offentliga som privata. Databasen är framtagen för att på ett faktabaserat men förenklat sätt sprida medvetenhet om olika råvarors klimatpåverkan. Det övergripande syftet för RISE är att genom ökad kunskap minska klimatpåverkan från livsmedelskonsumtion och i samarbete med olika aktörer i livsmedelskedjan på så sätt bidra till en hållbar konsumtion och produktion av livsmedel. Idag finns det flera sätt att använda och ta del av innehållet i klimatdatabasen. Därför har vi tagit fram en guide som beskriver på vilka sätt som klimatdatabasen kan användas och hur man som kund får ut mesta möjliga nytta av den, beroende på vilket syfte man har.

Specifika klimatavtryck för cirka 700 livsmedelsprodukter

RISE klimatdatabas för livsmedel innehåller klimatavtryck (carbon footprints) för cirka 700 livsmedelsprodukter. Klimatavtrycken bygger på livscykelanalysmetodik (enligt ISO 14 040-serien).

En livsmedelsråvara kan ha flera klimatavtryck beroende på produktionsmetod och olika geografiska ursprung t ex odlingsland, ekologisk/konventionell produktion, odling på friland eller i växthus. Livsmedelsprodukterna i RISE klimatdatabas är kopplade till och matchade med artiklarna i Livsmedelsverkets databas för livsmedel (www.livsmedelsverket.se/livsmedelsdatabasen). Datatillgängligheten för klimatinformation ser olika ut för olika livsmedelsprodukter vilket innebär att kvaliteten kan variera mellan olika produkter och produktgrupper. RISE har kvalitetsgranskat och i vissa fall modellerat data för produkter så att resultatet kan anses som bästa tillgängliga data i kvalitet och omfattning representativt för svensk konsumtion.

RISE klimatdatabas är en sammanställning av en mycket stor mängd information. Störst nytta gör den genom att visualisera råvarors och måltiders klimatpåverkan i olika verktyg och applikationer hos våra kunder. Klimatdatabasen är under ständig utveckling och uppdateringar görs årligen.

RISE har inlett en dialog med ett flertal relevanta myndigheter samt fd. konsumentminister Per Bolund, i syfte att utveckla klimatdatabasen till en öppen, nationell databas, tillgänglig för fler och på så sätt skapa ökad klimatnytta inom ramen för regeringens strategi för hållbar konsumtion.

Behov styrande för hur klimatdatan används

Behoven hos våra kunder ser olika ut beroende på vilken målsättningen är. Ett exempel på det kan vara befintliga kostdatasystem för storköksverksamheter som kompletterats med klimatinformation så att resultatet blir både närings- och klimatberäknade menyer. Ett annat exempel kan vara framtagande av rapporter och nyckeltal för klimatavtrycket från inköpta

livsmedel över tid, vilka kan tjäna som grund för att sätta och följa upp strategiska klimatmål inom en kommun. Beroende på sammanhang och syfte har användare och aktörer olika krav på datakvalitet och hur detaljerad nivå som krävs i uppdelning av livsmedelstyp för klimatavtrycket. RISE arbetar därför också med företag, organisationer och start-ups för att utveckla kundspecifika lösningar. Klimatdatabasen är även ett viktigt underlag i många forskningsprojekt. Verktyg som idag erbjuder tjänster som baseras på RISE klimatdatabas är Matilda, Mashie, Aivo, Dietist Net, CarbonAte, Klimato och Hantera Livs. RISE klimatdatabas rekommenderas också som grund för klimatberäkningar inom WWF:s koncept One Planet Plate.

Framför allt används idag klimatdata för tre nivåer; Öppna listan, Nyttjande/leasing och Företagsspecifika produkt- och verktygsmodelleringar med RISE klimatdatabas som grund.

Öppna listan – ett axplock ur RISE klimatdatabas

Öppna listan är framför allt ett informationsmaterial för RISE Klimatdatabas där ett utdrag ur databasen visas för att öka förståelsen för hur innehållet i databasen ser ut, men också för att hjälpa våra kunder och intressenter att öka sin medvetenhet kring olika livsmedels klimatpåverkan.

Öppna listan visar exempel på en sorts produktion för ett fyrtiotal livsmedel, d v s endast några få procent av innehållet i klimatdatabasen. Informationen ger endast en generell bild av produktens klimatpåverkan eftersom det kan finnas en variation beroende på framför allt produktionsmetod och ursprung.

Förutom att visa på klimatavtrycken från ett axplock livsmedel beskriver även Öppna listan de metodval och avgränsningar som gjorts för de klimatavtryck som redovisas i RISE klimatdatabas. För att kunna jämföra olika klimatavtryck är det nödvändigt med samma metodik i dataframtagandet.

Organisationer eller företag som använder sig av Öppna listan ska referera till aktuell version av dokumentet, t ex ”Öppna listan – ett utdrag från RISE klimatdatabas för livsmedel v 1.6” för att undvika eventuella missförstånd att det är hela RISE klimatdatabas som avses.

Nyttjande/leasing av RISE klimatdatabas

För företag och organisationer som planerar att använda klimatavtrycken i verktyg för klimatberäkning av måltider och sammansatta produkter, samt som underlag för mer klimatmedvetna råvaruval, rekommenderas en leasing eller ett nyttjanderättsavtal som ger en komplett tillgång till innehållet i RISE klimatdatabas.

Leasing av RISE klimatdatabas är den användningsform som flest använder idag. Kunden erhåller då klimatdata genom ett verktyg och använder informationen för att t ex beräkna måltider och för att prioritera vilka måltider eller råvaruval som gör störst skillnad med avseende på att minska klimatpåverkan.

RISE klimatdatabas används även för att följa upp livsmedelsinköp och för framtagning av strategiska klimatnyckeltal för att nå uppsatta klimatmål inom organisationen. Kommuner,

landsting/regioner och privata restaurangaktörer använder idag RISE klimatdatabas i sin dagliga verksamhet. Databasen används även av livsmedelsproducenter som en del av deras produktutvecklingsarbete.

I nyttjanderättsavtal med kund definieras hur informationen om klimatavtryck för enskilda artiklar kan nyttjas.

Leasingkunder kan vid behov, och efter medgivande från RISE, använda Klimatdatabasen som referens i sin marknadskommunikation.

Företagsspecifika produkt- och verktygsmodelleringar med RISE klimatdatabas som grund

Med ett leasingavtal som grund kan RISE i nästa steg hjälpa exempelvis livsmedelsproducenter och handeln att ta fram klimatavtryck för företagets specifika produkter. Data från klimatdatabasen modifieras eller kompletteras då för att så precist som möjligt beskriva företagets specifika produkt. Om man som företag vill kunna synliggöra klimatpåverkan från sina produkter i sin marknadskommunikation eller önskar hjälpa slutkonsumenter till ett mer klimatsmart produktval är detta upplägg att föredra.

Företagsspecifika produkt- och verktygsmodelleringar med RISE klimatdatabas som grund innebär dels en leasingkostnad för Klimatdatabasen samt en engångskostnad för modifieringsarbetet eller framtagandet av eventuellt klimatberäkningsverktyg. Data från klimatdatabasen modifieras eller kompletteras då, t ex med anpassning av transportberäkningar, förändrad energianvändning baserad på var (land eller produktionsanläggning) produktionen sker, för att så precist som möjligt representera företagets specifika produkt. Med modifierade klimatdata som grund kan kunden använda informationen för att underlätta aktiva klimatval för sina kunder.

Tillsammans med enskilda företag kan specifika beräkningsverktyg utvecklas som används för klimatberäkning i företagets produktutveckling alternativt vid förändring av recept eller kopplat till transport eller förpackning av enskild produkt.

För mer information och kontakt:

klimatdatabas@ri.se

Britta Florén, tfn: 010-516 66 66

Josefin Sjons, tfn: 010-516 66 20

Thomas Angervall, tfn: 010-516 66 74